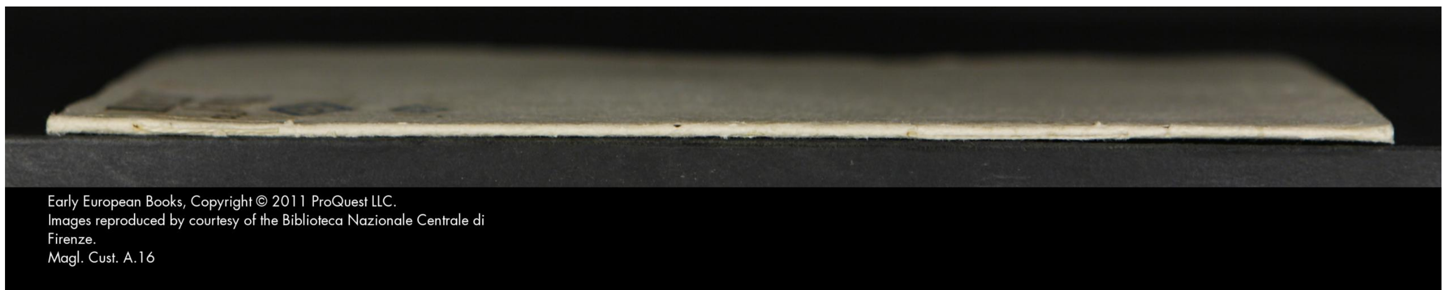
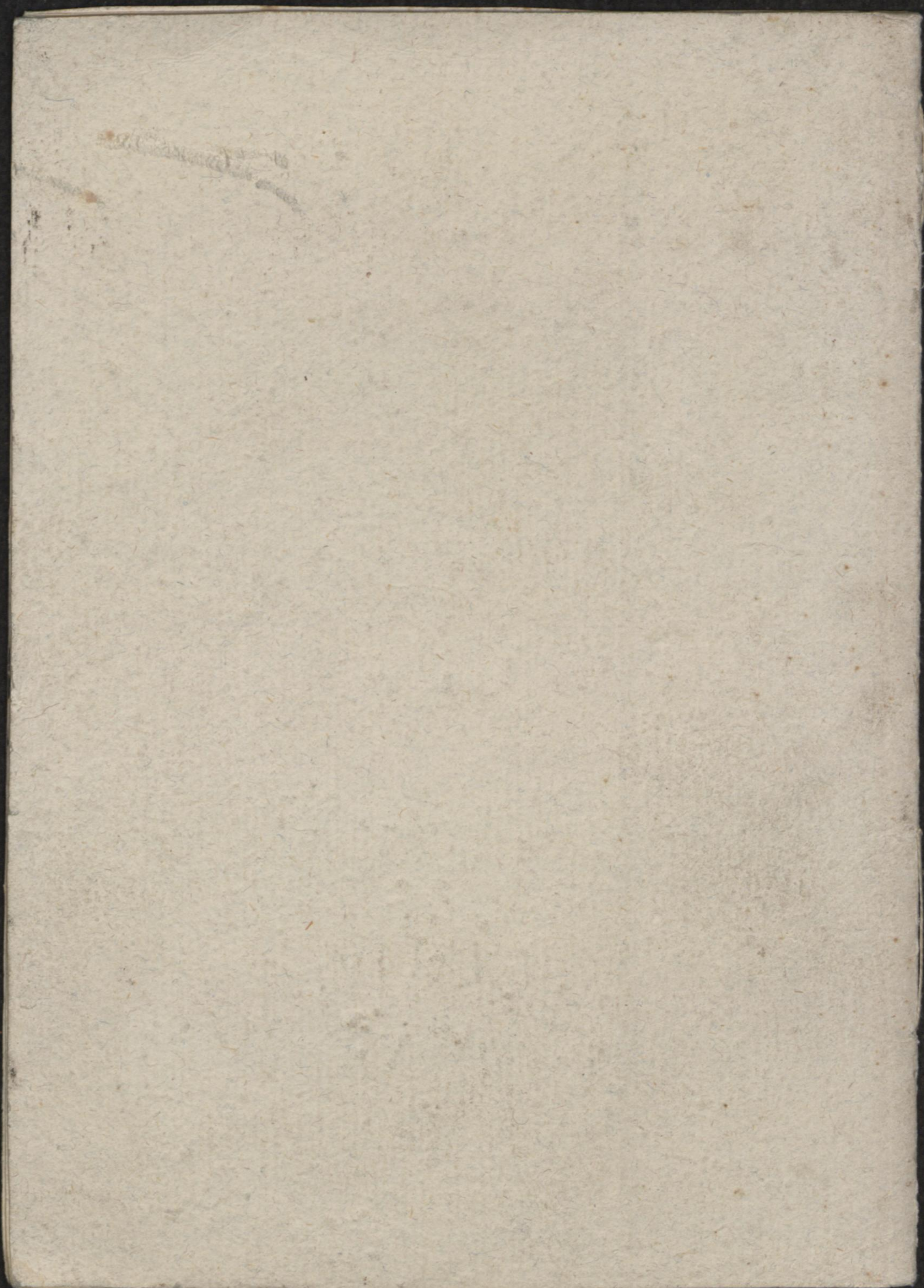
XXXIV
de ASSIS.

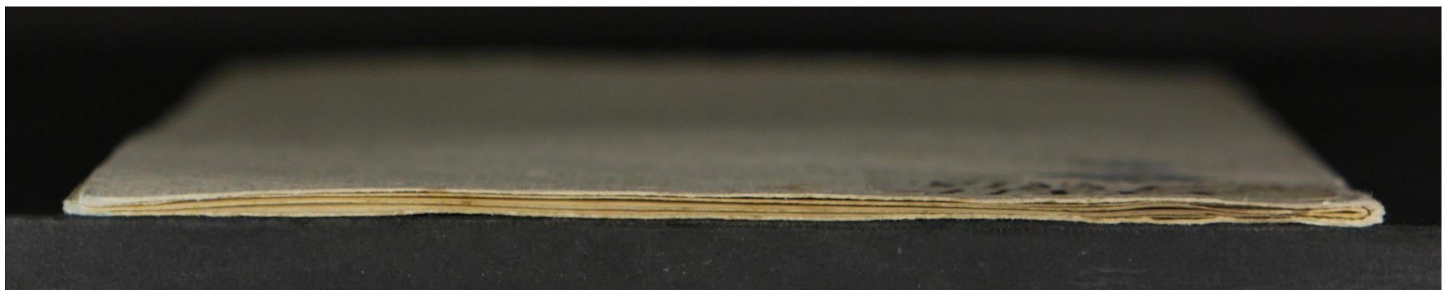
7

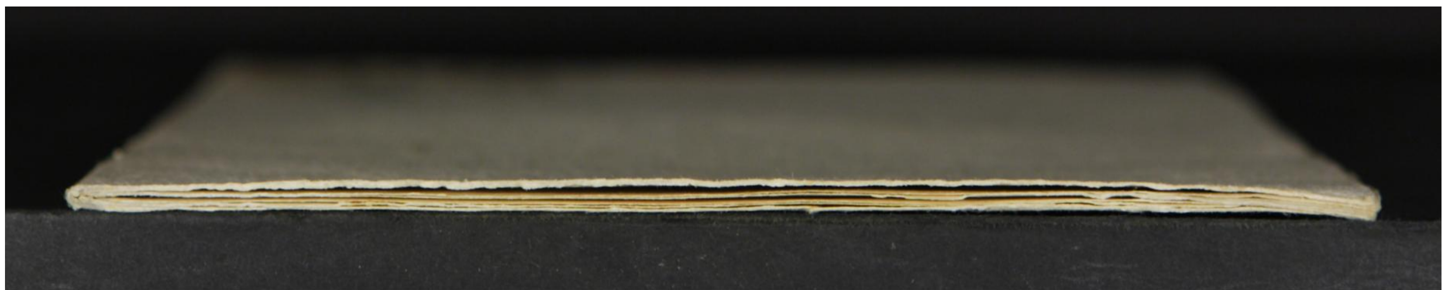














G 73
Roma, Silber
G.f.T. tav. 314

Hain 7322
Reich. V - 121

unicum

C.N.I.B. - 1246

Oratio fratris Francisci de Asisio ex ordine minorū sacre theologie pro fessoris prouincialis prouincie Romane. socii R̄di prīs gn̄alis einsdē ordinis. ⁊ in Ro. cu. ipius ordinis viceprocur̄is habita corā pōtifice maximo ⁊ xp̄ianoꝝ ꝯuentu grauissimo pro defensione fidei xp̄iane. M cccclxx. die. x. decembris.

QVecunqꝫ scripta sunt ad nr̄am doctrinā scripta sunt. ut ꝑ pacientiā ⁊ con solationem scripturarū spem habeamus.

Dicturus coram sanctitate tua ⁊ hoc maximo ac celeberrimo xp̄ianoꝝ cōuentu btissime pr̄ R̄dissimi dn̄i Cardinales Antistites R̄di Sapientissimi oratores viri egregii. vosqꝫ ceteri pr̄es in dn̄o Jesu admodū venerādi. Relicto breuita tis gr̄a amplissimo ⁊ profūdissimo scripturarū pelago. de quo apl's ait. quecūqꝫ scripta sunt ad nr̄am doctrinā scripta sunt. simul ac omissis cunctis mysteriis et in epl'a ⁊ in euangelio pn̄tis diei ꝯtentis. de quibus hoc in loco a sacris theolo gis sepissime ⁊ acutissime peroratū fuit. Vela nū imbecillis ingenii versus id qđ potissimū in scripturis nr̄is ab immortali deo decretū atqꝫ statutum est pace tua diuine aīarum pastor solummō vertā. Dicā etenim de obseruantia diuinoꝝ ꝑceptoꝝ de qua dn̄s nr̄ Jesus xp̄s eterni regis filius cuius oēm auctem in terra et in celo iur̄ meritoqꝫ tua cū maxima laude possides. adolescēti tēptanti quonā mō immortalem vitā assequi posset rn̄dit. Si vis ad vitā ingredi serua manda ta. Quoꝝ inobedientia ꝯtemptu et despectionē populū xp̄ianum in deo uiuenti inobedientissimū ac ingr̄tissimum ꝑfidissimi immanissimiqꝫ turci. varias ꝑsecu tiones. plagas incurabiles crudelia bella flagellaqꝫ mortalia ferre et perpeti do lens ⁊ afflictus video. ⁊ vndiqꝫ territus totus ꝯtremisco. Hac profecto cā ⁊ vt ip̄e populus xp̄ianus maiori cura ⁊ solertiori diligentia pr̄m aīarum ad dominū dn̄i suū ꝯuertatur ⁊ ambulet in semita mandatoꝝ suoꝝ hoc mane hmōi orōnem hr̄e ꝯpellor. Verumtn̄ qm̄ interduꝫ ⁊ sensu deficit hō ⁊ verbis. cum neqꝫ tantā intelligentie lucē pectus humanū neqꝫ explanatōem tantarū rerū capiat lingua mortalis. Ideo anteaqꝫ ea de re dicere incipiā. angelica voce dei genitricē adi bo. ip̄amqꝫ ut mihi sp̄us sancti gr̄am impetret detqꝫ facultatem bn̄ dicendi ac animos vr̄os recte ad intelligendū verba ⁊ inclinet et ꝯfirmet tota mente toto corde viribusqꝫ totis supplex exorabo. sub silentio dicens Aue Maria.

¶ Celesti diuinaqꝫ gr̄a inuocata beatissime pr̄ ut ordine quodā mea incedat ora tio ⁊ a quolibet facilime ꝑcipi possit. ea in tres ꝑtes erit distributa. prima legis equitatē proponet. Secunda populi xp̄iani malignitatē. Postrema uero diuini supplicii ꝗuitutem adducet. Audite me obsecro vr̄a humanitate viri sapiētes ⁊ inclinate aures vr̄as solita attentionē in verba oris mei viri prudentes. Qm̄ ꝑ inde ac si essem ante deū constitutus nunc sum vos alocuturus.

¶ Equitatē legis dei nr̄i recte intelligere cupiētes primū scire oportet viri re ligiosi teste Alexādro theologoꝝ principe Legem eternā esse summā rōnem cui semꝑ obtemꝑandum est. ꝑ quam mali miserā boni bonā eternāqꝫ uitam asse quuntur. vel ut ab aliis dicit̄ Legem esse sannctionē sanctā iubentem honestū probibentēqꝫ ꝯtrariū. Aut Paulo apl'o credendū esse censeo qui legē immacu



latā appellat ꝛ mandatū sanctū affirmat. Hanc āt legē btissime pr̄ mali xp̄iani veluti dn̄i ignorātes ꝛ proprie salutis immemores. asperis pedibus calcāt. du ramq; ceruicē erigūt. oc'los diuine maiestatis velare putātes atq; obscenis faci noribus ut sues sese inuoluētes iussa eterni regis relinquūt. Qd̄ q̄ inhumanū et impiū sit audiam⁹ et a quo legē habuim⁹ nullo pacto p̄tercam⁹. Nāq; hoc mō q̄ ipa equissima sit. facillime ab oībus dinosci poterit. ¶ Interrogo g̊ natiōes oēs q̄snam nobis legē dedit. Que si recte ac sapiēter voluerint r̄ndere. dicent. Deus omp̄s terrarū celiq; sator. De quo rursus petā. Quid ē de⁹. Nempe nō negabūt esse summū bonū atq; id quo mai⁹ ꝛ melius excogitari nō pōt. ꝛ mūdi ꝛ rerū oīm creatorē atq; rectorē. Si igit̄ summū bonū ꝛ mai⁹ ꝛ melius. g̊ ab eo neq; iniusti neq; iniquū neq; impossibile p̄cipi pōt. Verū id ip̄m om̄e qd̄ est et equissimū ꝛ sanctissimū dici dēt. Istud aūt vt clari⁹ cuiq; pateat a principio ob secro ꝛ q̄dem q̄breui legē repetamus. ¶ Si recte memini diuinā legē in duas p̄tes diuidi accepi. Quarū prima tria que ad deū ptinent ꝯtinet p̄cepta. Altera vero septē quib⁹ hō instruit̄ ꝛ erudit̄. Illis āt primis iussit se solū deū oīpoten tem coli posthabitis diis alienis ꝛ eoꝝ simulachris. Iussit suū nomen inanit̄ nō appellari. Iussit sa bata custodiri. Nec iniuria ad hoꝝ trium p̄ceptoꝝ obseruā tiam ꝯpelluntur hoīes oēs. Si eni creatura ab eo creata ē: creatura creator nō est Si nō creator: nec de⁹ nōianda est. nec illa q̄s frui dēt: cū nō deceat voluntatē n̄ram in ea ꝯquiescere: neq; ipa sit id a quo oē qd̄ ē sit: ꝛ hoc munere q̄sq; cogat̄ a se ingr̄itudinis viciū propellere: atq; agnoscere. Quis tandē sibi fuerit auctō ꝛ in eo oēm finē sui statuere ꝛ collocare: tanq; in illo a quo sue vel bone uel ma le acte vite: sit retributōem ꝛ nouissimū premiū accepturus. ¶ Preterea si pon tificum: imperatoꝝ: regū ac cuiusuis vilissime dn̄ationis. quinymo cuiusq; me ptissimi mnanū nōia appellare non licet. Quid diuina sacraq; nōina impudico ore sunt proferenda. Si natales. nuptiales: triūphalesq; dies custodiūt hoīes: quid nō licebit sabbata custodiri: quorumq; tp̄e pro acceptis beneficiis dignas deo gr̄as reddi: Heu mentes hoīnū crudeles heu impias cogitatōnes. heu q̄ praua sunt hoīm ingenia. O si de his tribus ad plenū mihi dicere phas eēt: q̄ nephanda mala referrem. Sed mensis credite mihi nō sufficeret. Sat sit er go illis reminisci. ut altera p̄s citissime inuestigetur. Imperat itaq; altera p̄s: ut ad me redeam. honorari parentes: quibus oē quod nobis est sane debem⁹. Nā ab eis prima tam̄ causa: sine qua nihil feliciter annuente progeniti sum⁹. Qui bus si ingr̄i ꝛ videmur ꝛ sumus: quid aliud est q̄ carnem cū carne eadem gerere bellum: Post hec p̄cipit deus n̄r: qd̄ om̄is lex mandat: siue naturalis: siue scrip ta: siue euangelica: siue canonica: siue ciuilis. Etenim oīs lex homicidiū prohi bet. furtū damnat. mechū comprimit. testem iniquū castigat. vxorē alterius de siderare negat: ꝛ rem alienā compescit. Cuiusq; tanta est dign tas: auctoritas ꝛ excellentia: ut bello crudelissimo atq; atrocissimo: aduersus oīa vicioꝝ genera ꝑlietur: et cunctas virtutes potenti robustaq; manu ad sydera tollat. Quis ergo nō conetur illa fugere et legem dei seruare: Quis est qui scelera non damnet:

Quis honestus ac sapiēs animus quin illa horreat? De quibus si nūc pro voto dicere ꝯcederetur. Existimate pr̄es. Quot guttas ꝯtinet mare: tot verba illoꝝ exposceret eloquiū. Ita ꝗ̃ succreuit malicia hominū: que nō antea deficit nisi cum cadauera terre: prime quidē nr̄e parenti traduntur. Verū enimuero Quis insipiens: ut multi faciunt: nulla rōne motus dicet. Sperno deū. Sperno legē nolo illā obseruare. Quid ad te? Quid mihi vnq̄ȝ fecit deus? Quid mihi obseruantia legis? Dicā ego si patiēter audieris: ⁊ dei bn̄ficentia ⁊ liberalitate ad legis obseruantiā te inducam. ad quā sola eius iusticia animū tuum impellere deberet. Primū tuo amore o homo creauit deus celū ⁊ terram ⁊ oīa que in eis sunt. quoꝝ pulchritudinem tu qui sapis cōtemplare. Ego nūc breuis esse laboro. Creauit te ad ymaginē et similitudinem suā. nō quidem quo oēm vitam tuā in laboribus ⁊ miseriis cōsumeres: sed ut summū bonū intelligeres. intelligendo amares. amando possideres. possidendo fruereris. Nec te turpē aut brutis similem aut inopē te creauit. quinymo fecit te vniuersoꝝ dn̄m ⁊ cōstituit te sup opa manuū suarū. Induit te stolā immortalitatis. Nō. n. deꝰ mortē effecit: sed impii manibus acerserunt eā. heu ꝗ̃ gˀuis fuit illa culpa: que mortis impio cunctos subiecit. Itē peccasti. Cōstituit pr̄iarchas sanctosq̄ȝ destinauit prophetas Peristi errās. filiū suum primogenitū illū opificē rerum et ꝯciliatorē labi iussit e celo: ut religionē sanctā trāsferret ad gentes: ꝯstitueret deo templū: doceretq̄ȝ iusticiā. veruntn̄ nō in virtute angeli aut ptāte celesti: sed in figura hōis ⁊ cōditione mōtali. ut cū magisterio functꝰ fuisset: traderet̄ in manꝰ impioꝝ: mortēq̄ȝ suscipet. vt ea quoq̄ȝ p virtutem domita resurgeret: ⁊ hōi quē induerat quē regebat. ⁊ spem mercede mortis afficeret: ⁊ ad p̄mia immortalitatis admitteret. O magna clemētia dei. O inextimabilis dilectio caritatis. vt seruū redimeres filium tradidisti. Factꝰ est gˀo deus hō. Factus ē creator creatura. Factus est dn̄s seruus. Factus ē immortalis mortalis. Natus ē: cū hōibus ꝯuersatus ē. ⁊ tandē traditꝰ iudeis. int̄ duos noxios crucifixus clamat. Vide hō q2 pro te patior. vide penas qbus afficior. vide clauos qbus ꝯfodior. Vide hō q2 pro te morior. ⁊ cū tantus sit dolor exterior: intus tn̄ est gˀuior: dū te ingratū experior. Ve mihi. Quid ego in tanto facinore deplorem? Aut quibꝰ verbis tantū nephas cōquerar? Nō plura nūc ea de re. ¶ Sed dic mihi o hō. Quid hēs qd nō accepisti? ⁊ quid gloriaris: q̄si nō acceperis? Quid ampliꝰ pro natura humana potuit facere deus nr̄ ⁊ nō fecit? Nunqd lex sua est eq̄ssima? nūquid facillima? nunquid ꝯmodissima? ha ꝗ̃ vana ē spes hōim qui hec nō cogitāt. ¶ Maxima igit̄ ⁊ amplissima sunt hec bn̄ficia. p̄sertim cū nullo officio. nulla pietate. nulla misericordia. nulla deniq̄ȝ re: finitū infinito satisfacere possit Et ea profecto totū mundū ad custodiendū diuina p̄cepta ꝯpellere deberēt. Quoꝝ utinā cūcti mortales iugi memoria reminiscerent̄. Fortassis diligerēt deū ⁊ proximū et legē adimplerent. cū Paulus apl's dicat. Plenitudo legis ē dilectio. Cuius equitatē posteaq̄ȝ audistis Restat ut xp̄ianoꝝ malignitatem intelligatis.

¶ Malignitatē. scelera. ⁊ delicta xp̄ianoꝝ qbus ipi deū ad indignatiōem ⁊ furorē

.l. ad sanctam iusticiā prouocauit narraturus beatissime pr̄ nullū verbum graui
us nullū neqꝫ ꝑniciosius neqꝫ odibilius neqꝫ seueriori cēsura aīaduersioneqꝫ ple
ctendū in ꝑmis proferre possum. nisi ꝙ iustissimā ac sanctissimā legem que po
pulo hebreoꝝ ꝑ ducē Moisen. nobis aūt ꝑ apl'os a deo data ē. Mortales hac
tēpestate tanto opprobrio spernūt negligūt floccipendūt ut mihi liceat dicere.
ab initio quo summ⁹ ille rerū ꝯditor artifex de⁹ hōiem ꝯdidit. hanc etatē peio
rem deteriorē cūctisqꝫ ꝓcedentibus scelestiorē esse. Et sic esse vt tp̄a a Paulo
apl'o ꝑdicta iā regnare quisqꝫ facile ꝯfiteri possit. Ait eni. Hoc āt scitote intel
ligentes. ꝙ in nouissimis dieb⁹ instabūt tp̄a ꝑiculosa. Erūt hōies seipos aman
tes. cupidi. elati. suꝑbi. blasphemi. ꝑntibus nō obedientes. ingr̄ti. scelesti. sine af
fectione. sine pace. criminatores. incōtinentes. immites. sine benignitate. pro
ditores. proterui. timidi ceci. voluptatū amatoros magis q̄ꝫ dei. hn̄tes quidem
spēm pietatis. virtutem āt eius abnegātes. O mala tp̄a in qbus tot scelera reg
nant. heu mihi. Quisnā posset nunc tā breui tp̄e maledicta xp̄ianoꝝ in deū Je
sum xp̄m filiū ei vnicū et redemptorē nr̄m. virginē gl'iosam. sanctosqꝫ oēs refer
re. Quotidie a xp̄ianis impune maledicit̄ ⁊ despicit̄ deus. quotidie sine lege Je
sus xp̄s redemptor nr̄ a xp̄ianis occidit̄ dilaniat̄ euiscerat̄ ad nihilū redigit̄: quo
tidie nulla formidin̄ pene virgo immaculata ⁊ apud deū aduocata nr̄a a xp̄ianis
meretrix nōiatur. Quotidie sancti sancteqꝫ oēs nll'o iusticie metu a xp̄ianis blas
phemantur. ⁊ qđ deterius ē nedū maioꝝ sed pueroꝝ hmōi blasphemie existunt
Quotidie sacra templa ꝯtaminant̄. uiolant̄. in qbus non deū nō sanctoꝝ merita
nō propria delicta. sed vanas creaturas xp̄iani ꝯtemplant̄. has inspiciūt. has se
cantur. has amant. has venerant̄ colūt ⁊ obseruāt. harū deniqꝫ impudico amor̄
prophanaqꝫ delectatōe a xp̄ianis spernit̄ de⁹ oīsqꝫ religio cōfundit. ¶ Quis au
deret enumerare horrenda scelera qbus dieb⁹ festis populus xp̄ianus inficitur
maculat̄ corrumpit̄: Hoc gr̄a oīm dicā. Solū diebus sollennibus in qbus ado
randus ē deus ⁊ venerādi sunt sancti. arguenda facinora. ⁊ vicia queqꝫ vigilant
⁊ malū operant̄. ceteris vero dieb⁹ quasi soporant̄ ⁊ dormiūt. Nō sunt ampli⁹
solennitates nr̄e oīpotentis dei virginis Marie ⁊ sanctoꝝ oīm solennitates. sꝫ
demonū solennitates existunt. Nec tn̄ volūtate tua fiūt ista. beatissime pr̄. sꝫ ma
loꝝ xp̄ianoꝝ malignitate perpetrant̄: Quid ꝑterea repetā abominanda flagicia
que tp̄e stationū fiunt: Jam nō statiōes sed rerū nundine ⁊ meretricū venatōes
vident̄. in quib⁹ nō pctōꝝ remissio. sed corpoꝝ et aīaꝝ damnatio impie querit̄.
¶ Post hec quid turpius. quid crudelius. quid desꝑatius q̄ꝫ gladiū quo interfici
endus sis furibūdo tradere hosti. Carebāt olim Turci beatissime pr̄ triremib⁹
classe aliisqꝫ lignis maritimis. Carebāt lorica torace galea toratiuncula. Care
bant qbuscūqꝫ instr̄is bellicis. ⁊ iā hec oīa a malignis xp̄ianis cupiditate suꝑatis
turci abūdātissime accepert̄. Jgnorabāt vtrūqꝫ bellū ⁊ nauale ⁊ trestre; ⁊ nūc in
utroqꝫ pugnar̄ a malignis xp̄ianis optime ꝑfecteqꝫ didicere. qđ plura: aī aduerti
te obsecro & mi dn̄i cardinales aīaduertite. fugiūt xp̄iani a nobis diuitiarū dul
cedine capti. fugiūt interdū opibus dn̄ioqꝫ priuati tanq̄ꝫ desꝑati ad turcū. proh

fidē abnegāt. Iā cētena ⁊ cētena xpianoꝝ milia pro turco pugnāt. Aiūt .n. licet falso. turcoꝝ regnū iustius meli⁹ ꝑstantius nr̄oq; suauius eē. Veruntn̄ nullus turcoꝝ nullus pro dn̄o nr̄o Iesu xpo pugturus ad nos fugit. Itē ubiq; turci ymago pingit. felix ē qui eā domi hēt. oēs pueri turcū vocitāt. oēs nobiles mō possint turca veste pro quadā venustate vtunt. Siue belligerandū est siue quicq; aliud agendū uel ioco uel serio a xpianis oia turce fiunt. Que sig sunt ista. qd admiramini. oē nanq; xpianoꝝ iudiciū hoc tp̄e ꝯfusum atq; violatū est. oēs querūt que sua sunt. nō que dei ⁊ Iesu xpi. ¶ Non igit mirū si ppl̄m xpianū tot delictis et pctīs dei auxilio. virginis marie iuuamiñ. et sanctoꝝ ꝓcinio q̄si destitutū atq; sua ingratitudine. malignitate. iniqtate. inobediētia. rebellioñ. obstinatioñ ⁊ cōtumacia vti derelictū ab impiissimo turco vexari ꝯturbari molestari flagellari debellari subiici ⁊ ad durissimā seruitutē trahi pmittit omp̄s de⁹. ¶ Vbi vbi nūc est pfecta glīa laus ⁊ bonor inuincibilis dei: Vbi humilis et deuota obediētia sanctissime pr̄. Tibi veracissimo vicario dn̄i nr̄i Iesu xpi a cuncto ppl̄o xpiano vnanimit ꝯcordit humilit ⁊ reuerent exhibēda atq; reddēda: Vbi R̄dissimoꝝ pr̄m alioꝝ p̄latoꝝ ⁊ religiosoꝝ oim reuerētia: Vbi tandē caritas dei ⁊ ꝓxioꝝ dilectio: Va q̄ vilis ⁊ abiecta facta ē hoc tp̄e xpiana religio. ¶ Proiñ btissime pr̄ ꝯmonenda et adhortāda ē tota respublica xpianoꝝ ut desinat ꝯtra diuinā voluntatē. qnymo ꝯtra sese vicioꝝ bello pugr̄e. Linq̄t vanas supstitiōes. deponat ppl̄s xpianus deponat oēm suā malignitatē. de qua q̄m satis hucusq; ꝓrasse videor. Nunc ꝯgruū est ut diuini supplicii grauitatē veloci lingua percurrā.

¶ Deus nr̄ magnus dn̄s in celo ⁊ in t̄ra. fortis. omp̄s. terribilis ⁊ iust⁹. qui ait. Videte. ego sum solus ⁊ nō sit ali⁹ deus ꝑter me. p Isaiā iuste ꝯquerit. Filios enutriui ⁊ exaltaui. ipi āt spreuerūt me. Cognouit bos possessorē suū ⁊ asinus ꝑsepe dn̄i sui. isrl̄ aūt nō me cognouit ⁊ ppl̄s me⁹ nō intellexit. Propterea paulo post p eundē ꝯminat. Ve gēti peccatrici. ppl̄o grui. semini nequā. filiis sceleratis. dereliquerūt dn̄m. blasfemauerunt sanctū isrl̄. alienati sunt retrorsum. Sup quo nō percutiā vos ultra addētes ꝑuaricationē. oē caput languidū ⁊ oē cor merens. a planta pedis vsq; ad verticē non ē in eo sanitas. vuln⁹ ⁊ liuor ⁊ plaga tumens. nō est circūligata nec curata medicamiñ neq; fota oleo. Terra vr̄a. deserta. ciuitates vr̄e. succense igni. religionē vr̄am corā vobis deuorāt alieni. et desolabit sicut in vastitate hostili. derelinquet filia syon ut vmbraculū in vinea. ⁊ sicut tuguriū in cumerario. sicut ciuitas que vastat. Que verba ⁊ illis ꝯuenerūt ⁊ nobis ꝯueniūt. Euenit nāq; istud pfidis ⁊ insipientib⁹ iudeis. euenit plerisq; natōibus nr̄is. Et iā vereor ꝑstantissimi pr̄es ⁊ rursus dico vereor ne idē eueniat reliquis xpianis. qbus quo clariōa sunt iudicia dei. eo maiorib⁹ turpioribusq; scelerib⁹ sese inuoluūt. Neq; ꝓphetā audiūt dicentē. Maledicti q declināt mādatis tuis. Que verba singulis dieb⁹ oēs religiosi diuinū celebr̄tes officiū aduersus oēs xpianos a lege dei declinātes repetūt. neq; vocē dn̄i intelligūt dicentis. Vindicabo me de inimicis meis cū inimicis meis. qui nō thure nō argento nō auro. sed moꝝ mutatōe placat. ¶ O admirandū simul et formidandū

dei oīpotentis iudiciū. Nūc fame nūc bello nūc peste pplm suū xpianuz flagel
lat de⁹ ⁊ tñ nō emendat̃. Videte queso videte R̃mi dñi cardinales q̃ ḡuissima
supplicia ⁊ piculosissima flagella quinqꝫ ⁊ viginti annis iā elapsis passus sit po
pulus xpianus. Turcus nō xpianoꝝ solū sed totius gñis humani hostis acerrim⁹
Cōstantinopolim ⁊ Trapezuntiū vrbes qdem impatorias. Tratiā oēm. Boeti
am. Atticā. Macedoniā. Thesaliā. Athayā. Etholiā. vtrāqꝫ Misiā. Triba
los. Scordiscos. Tauricos. Bastarnos. Multas insulas. plures ciuitates. plu
rima oppida. que breuitatis gr̄a haud enumero. Occisis eoꝝ impatoribus. pul
sis regib⁹. ceterisqꝫ dñis. ferro atqꝫ igni vastatis regionib⁹. cesis incolis aut in
captiuitatē adductis bello truculētissimo occupat Quot āt clades intulerit Pe
loponesicis. Dalmatis. Epirothis. Illiriis. Noricis. Pānoniis ⁊ Germanis
magno nr̄o cū malo quotidie sentim⁹. Libet mihi hoc in loco p̄terire mare eux
inum siue meditera: eū qd̄ vulgo mare mai⁹ dicit̃. qd̄ expugnato capha Januen
sium colonia libera classe turc⁹ nauigat. Mitylenē. cycladas insulas. Calcydē
euboie siue nigrūpontē. Cosorā quā ytali Scuttarim vocāt. ⁊ reliq̄ xpianoꝝ lo
ca que turc⁹ tum dolo ⁊ fraude tū durissimo impio regit. Nō dicā p̄res optimi
asprima bella clarissimoꝝ Venetoꝝ cū turco tot ānos vltro citroqꝫ fortit̃ gesta
Ji āt Veneti btissime pr̄. argēto. auro. t̃ra mariqꝫ potētissimi. fide religioñ. pi
etate clarissimi. atqꝫ toti⁹ religionis xpiane propugnatores robustissimi. pro p̄o
stipēdio. vite piculo. sanguinis effusioñ. cōtra crudelissimū turcū apto marte an
nos fere q̄tuor ⁊ viginti nauali t̃restriqꝫ bello militarūt. et hui⁹ immanissimi tur
ci varios incertosqꝫ impet⁹ ne Italiā inuaderet eoꝝ potētia ꝯpreſſerūt. Sile
bo quoqꝫ flagella mortalia a turco illata inuictissimo regi Vngarie. q pro fide
dñi nr̄i Jesu xp̄i recte pauor infideliū dici pōt. Sed videte R̃mi p̄res videte.
quo tandē aīo esse dēatis. Quis Rhodū fundit⁹ delere anhelat: Turc⁹. Quis
nup in Italia cū magna xpianoꝝ strage Jdruntū vi cepit: Turc⁹. Hic ē ille lo
cus. hic ē semp cognit⁹ hostib⁹ nr̄is. Hac via Pyrrū Penestre vsqꝫ infestis si
gnis venisse. indeqꝫ vrbē Romā spectasse legit̃. Ead̄ tñsfretatione Alexāder
melossus vsus ē dū oram illā Italie breui occupar̃ ꝯtendit. Simili quoqꝫ naui
gatione in Italiā venerūt cū magno incolarū detrimēto. Archedam⁹. Deoni
mus. Agatocles nequaq̄ꝫ opibus ⁊ milite turcis pares. Ji enī Asie ⁊ Europe
maiorē ptem possidēt. Putam⁹ nos o xpiani turcū bella ꝯtra nos temer̃ suscipe
⁊ viā ad hanc miserā Italiā ignorare: Fallimur. oēs fallimur. Quis ut redeaz
vñ discessi. nūc Jdrunti tāta cū potētia atqꝫ formidoloso xpianoꝝ metu alas su
as tēditqꝫ fouetqꝫ: Turc⁹. Quis epatum Melfiteñ basilicasqꝫ multas cōbussit
ac solo eq̄uit: Turc⁹ Quis potentissimū regē Ferdinandū e toto regno propel
lere machinat̃: Turc⁹. Quis ē qui nullū gen⁹ crudelitatis omittit: Turc⁹. Qui
oēm Apulie maritimā orā ferro igniqꝫ vastat. q ue sequēti estate totū regnū se
occupaturū minat̃. Ad impiū vrbis Rome frequēti triūpho ⁊ victoria ꝯtinua
aiat⁹ oclos illos sanguineos psepe flectit cūctis ⁊ p̄cipue vobis maiōib⁹ ac xp̄i
anoꝝ principib⁹ mortē ⁊ exitiū minitat̃. Quid igit̃ in tāta calamitate ⁊ publico

xpianoꝝ malo vulnera nr̄a inspicim⁹. nec existimam⁹ sensum hui⁹ mali qḋ capi
tibus nr̄is imminet tā cito ad nos ꝑuenturū? Ve obcecat̄ incredulis ⁊ obstina
tis xp̄ianis. O si possem⁹ in talē ꝯscendere speculā de q̄ sub pedib⁹ nr̄is vniuer
sam xp̄ianoꝝ m̄ltitudinē. nūc sub turco viuentē. xp̄ianūq; nomen p̄ nimia nr̄a cru
delitate odio hn̄tem. q2 ip̄is nc̄citatis tp̄e minime fuim⁹ auxilio cernere possem⁹
O quot suspiria. o quot lacrimas. o quot singult⁹ ab ymo pectore funderemus
Heuheu q̄ turpe q̄ crudele q̄ detestādū ē ppl'm xp̄ianū int̄ sese dn̄andi cā mō
talia gerer̄ bella. heu q̄tū t̄re potuit pelagiq; pari redimi recuꝑari hoc sanguin̄
quē xp̄ianoꝝ man⁹ crudeles interea loci effuder̄t. Ve cūctis nobis xp̄ianis. oc
cupata Roma btīssime pr̄ vbi erit sedes petri? vbi ꝯquiescēt R̄mi dn̄i cardina
les? vbi p̄lati curiā sectātes? Aut in q̄bus agris Ro. cu. ꝯsedebit? Vigilēt xp̄i
anoꝝ animi vigilēt. vbi nūc ē Italoꝝ poñ? vbi ingeniū siue studiū? vbi xp̄ianoꝝ
fortitudo ⁊ liberalitas? Imitent̄ oēs xp̄iani imitent̄ sc̄tissimi dn̄i nr̄i Sixti inte
gerrimā volūtatē. q nedū thesauros eccl'ie se liberalissime daturū. sed vitā ꝑdi
turū pro fidei xp̄iane defensioñ ꝯstantissime pollicet̄. Quid faciūt in capsis nu
mi? Quid nobis prosunt diuitie? si imperiū. si fidē. si vitā negligētia ⁊ auaricia
ꝑiter ꝑdituri sum⁹? O q̄nta infamia ⁊ q̄dez et̄na polluti erimus. si hoc a vobis xp̄i
anoꝝ principib⁹ ꝯcessum fuerit. Cōseruet̄ honor vr̄. ꝯseruet̄ vita vobis ⁊ cun
cto ppl'o xp̄iano. defendat̄ fides dn̄i nr̄i Jesu xp̄i. Inuitet̄ xp̄ianissim⁹ impator
ad bellū. inuitent̄ cūcti reges. inuitent̄ oēs xp̄ianoꝝ potētatus. Sit procul a no
bis ois discordia. sit defensio cōis. bellū cōe. stipendiū cōe. spoliū cōe. Celū
ē cōe. sit obsecro terra cōis. Cōe āt id appello qḋ q̄sq; iusto suo ꝯmodo tribue
re pōt. Tollat̄ amabo e medio meū ⁊ tuū. Nēpe ex his duob⁹ calamitosa ruina
toti⁹ xp̄ianitatis pēdet. ¶ Scitote R̄mi dn̄i cardinales. Turc⁹ nulli seruat fidē
Turc⁹ toti⁹ Italie dn̄atum mēte ꝯcipit. Turc⁹ tanq̄ leo oēs xp̄ianos xp̄ianūq;
nom̄ deuorar̄ cupit. Rogem⁹ deū oipotentē ut nos adiuuet. rogem⁹ dn̄m nr̄m
Jesum xp̄m ne nos derelinq̄t. rogem⁹ virginē clementissimā sc̄tosq; oēs ut pro
nobis intercedāt. Emēdemus nosmetipos. iniq̄tatibus nr̄is flagellat nos deus.
q̄m oēs a lege sua declinauim⁹. ⁊ oēs inutiles facti sum⁹. Linq̄m⁹ vias impias
⁊ cogitatōes vanas. Reuertamur ad dn̄m et miserebit̄ nr̄i de⁹. q̄m multus ē ad
ignoscendū. Diligam⁹ deū ⁊ proximū o xp̄iani. ⁊ repetamus legē dei nr̄i. a quo
edocemur. monemur. corrigimur qḋ si propria consc̄ia nō factū fuerit. Ego vi
lissimus vermiculus xp̄ianoꝝ btīssime pr̄ vt orōnem meā ad te ꝯuertā pace tua
hoc audebo dicere. me firmit̄ credere te alterū Petrū principē ap̄l'oꝝ esse. cū
tibi poti⁹ diuina q̄ humana sorte tradite sint claues regni celoꝝ. ⁊ beatitudinē
tuā decere ppl'm xp̄ianū reformare. ne amplius blasfemet̄ deus neq; irrideat̄. et
auc̄te tua maxima ydolatrie nom̄ pereat. oisq; malus ritus fundit⁹ ruat. Tu eniz
modo sanctissime. iā est decenniū quo adept⁹ es quicquid in terra ꝓbas ē opta
re. Nihil tibi supest nisi ut ad multos annos viuas. ⁊ q̄ gloriosum nom̄ dei ⁊ dn̄i
nr̄i Jesu xp̄i efficias. populūq; xp̄ianū tuis sc̄tis virtutib⁹ in pace regas ⁊ guber
nes. ac tua clemētia velis ꝑcere subiectis. atq; tua poñ turcos debellare suꝑbos

¶ Et id futurũ tuo p̄cinio tũ boni tũ mali p̄stolant̄. Tu eni primꝰ legis obser
uatoꝛ diceris. Tu dignissimꝰ Petri successoꝛ. Tu Jesu xp̄i diligentissimꝰ vica
rius existis. Jdeo tolle moras. hostis ē in limine beatissime pr̄. et tanta legis di
gnitate ac hoꝝ p̄ceptoꝝ obseruãtia pplm xp̄ianũ tibi creditũ ad dñm deũ nr̄m
ↄuerte. Quis ē qui deo oipotenti nõ debeat famulari: Si ita est. qd sua nõ cele
brentur p̄cepta. Quid ut omittã oim ptãtum ⁊ dñationum iussa potiꝰ vniꝰ mu
liercule. modo formosa sit ⁊ venusta mãdata custodiant̄. et illa creatoris nr̄i dei
pedibꝰ ⁊ manibus ↄculcent̄. ¶ Custodiant̄ obsecro dei p̄cepta. Res nr̄a agitur
quippe tũc nõ erit opus metuere turcos. queritare argẽti ⁊ auri pondera. citare
militũ ⁊ peditũ copias. dare stipẽdia. struere aciẽ. castrametari. inuadere hostes
fundere sanguinẽ. varia mortis gñ̄a subire. linquere patriã. deserere cõiugem li
beros oẽsq̄ affinitate ↄiunctos. volũtate dñi q̄ nobiscũ erit oĩa nr̄a erũt. Jn vo
luntate dei cũcta sunt posita. ⁊ nõ est q̄ possit sue resistere volũtati. Jn manu sua
sunt oim ptãtes ⁊ oim iura regnoꝝ. Jp̄e clamat. ego cogito cogitatões pacis ⁊
nõ afflictionis inuocabitis me ⁊ ego exaudiã vos ⁊ reducã captiuitatẽ vr̄am de
cũctis locis. Si deꝰ erit pro nobis. qs erit aduersarius nr̄: Et si deꝰ erit nobis
ↄrius. quis pugnabit pro nobis: Quid valebit innumerabilis exercitus: qd pro
derit argenti ⁊ auri cumulatꝰ aceruus: Nihil. vt nihil profuit Perseo regi Ma
cedonũ. qui dũ auar̄ ⁊ maligne stipendia militibꝰ p̄bet a Romanis supatus vitã
vna cũ regno ⁊ auro amisit. Sʒ ne nobis istud accidat opemur bonũ mitigemꝰ
deũ. humiliemus aĩas nr̄as sibi ⁊ erit adiutoꝛ protectoꝛ ⁊ defensoꝛ nr̄. Date lau
dem deo o xp̄iani. Quis necessitatis tp̄e ad p̄ces ↄtriti ⁊ humiliati ppl̄i Sene
therim. Pharaonẽ. holofernẽ. Anthiocũ. Neronẽ. Domitianũ. Julianũ. An
toniũ. Seuerum. Anibalẽ ⁊ reliquos impios pc̄tores in ictu oculi ad terrã pro
strauit occidit ⁊ exterminauit: Deus nr̄ omp̄s qui ait. Ego occidã ⁊ ego viuere
faciã. percutiã ⁊ sanabo. ⁊ nõ est q̄ de manu mea possit eruere. Conuertamꝰ igi
tur primũ corda nr̄a ↄtrita et humiliata ad deũ. Clamemus singuli cũ lacrimis
cordis. Oĩa que ad hanc vsq̄ diẽ fecisti nobis dñe in vero iudicio fecisti. quia
peccauimus tibi. ⁊ mãdatis tuis nõ obediuimꝰ. Sed nũc da gloriã nõi tuo. et
fac nobiscũ scd̄m multitudinẽ misericordie tue. Postea uero diligẽtissime accu
ratissime ⁊ sapiẽtissime ↄtra caninũ ⁊ rabidũ turcũ fortis ordinetur exercitꝰ. cũ
dei adiutorio sine quo frustra sunt oẽs conatus nr̄i. Tũc beatissime pr̄ te orante
tanq̄ altero Moise ⁊ populo xp̄iano tanq̄ alio Josue efficaciter p̄liante procul
dubio vincemus. Et tandẽ beatitudo tua vnacũ toto collegio R. dissimoꝝ pr̄m
mirum in modũ exultabit. Et populus xp̄ianus in pn̄ti vita pacẽ perpetuã habe
bit. ⁊ in futura gloriã eternam possidebit. Amen.

